

СИСТЕМО-КОНКУРЕНТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА:
СУТНІСТЬ ТА ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯTHE SYSTEM-COMPETITIVE POTENTIAL OF THE ENTERPRISE:
THE ESSENCE AND THEORETICAL PRINCIPLES OF DEFINITION

У статті проаналізовано значення системно-конкурентного потенціалу в підвищенні рівня антикризової стійкості підприємств. Акцентовано увагу на тлумаченні поняття «потенціал підприємства». Надано авторське бачення поняття «системно-конкурентний потенціал підприємства». Запропоновано оцінку системно-конкурентного потенціалу підприємства проводити у двох аспектах: із погляду підвищення рівня системного забезпечення антикризової стійкості та підвищення конкурентної позиції за рівнем антикризової стійкості. Викладено теоретико-методичні положення щодо визначення системно-конкурентного потенціалу підприємства, що дає змогу встановити можливі тенденції та взаємозв'язки складників забезпечення антикризової стійкості та обґрунтувати комплекс заходів, спрямованих на підвищення рівня системного забезпечення антикризової стійкості підприємств.

Ключові слова: антикризова стійкість, потенціал, системно-конкурентний потенціал, темп зростання, системне забезпечення, конкурентна позиція.

В статье проанализировано значение системно-конкурентного потенциала в повышении уровня антикризисной устойчивости предприятий. Акцентировано внимание на толковании понятия «потенциал предприятия». Представлено авторское видение понятия «системно-конкурентный потенциал предприятия». Предложено оценку системно-конкурентного потенциала предприятия проводить в двух аспектах: с точки зрения повышения уровня системного обеспечения антикризисной

устойчивости и конкурентной позиции по уровню антикризисной устойчивости. Изложены теоретико-методические положения по определению системно-конкурентного потенциала предприятия, что позволяет установить возможные тенденции и взаимосвязи составляющих обеспечения антикризисной устойчивости и обосновать комплекс мероприятий, направленных на повышение уровня системного обеспечения антикризисной устойчивости предприятий.

Ключевые слова: антикризисная устойчивость, потенциал, системно-конкурентный потенциал, темп роста, системное обеспечение, конкурентная позиция.

The article analyses the importance of system-competitive potential in raising the level of anti-crisis sustainability of enterprises. Attention is focused on the interpretation of the concept of "enterprise potential". The author's vision of the concept "system-competitive potential of the enterprise" is provided. The evaluation of the system-competitive potential of the enterprise is proposed in two aspects: from the point of view of increasing the level of system support for anti-crisis sustainability and a competitive position in terms of the level of anti-crisis sustainability. The theoretical and methodological provisions for determining the system-competitive potential of the enterprise are set forth, which allows establishing possible tendencies and interrelationships of the components of ensuring anti-crisis sustainability and substantiating a set of measures aimed at raising the level of systemic support for the anti-crisis sustainability of enterprises.

Key words: anti-crisis sustainability, potential, systemic-competitive potential, growth rate, system support, competitive position.

УДК 338.1:658.1

Джерелюк Ю.О.

к.е.н, доцент,
доцент кафедри менеджменту
та маркетингу
Херсонський національний технічний
університет

Постановка проблеми. В умовах високого динамізму та невизначеності зовнішнього середовища, ринкових перетворень, посилення інтенсивності конкуренції, наростаючих темпів змін споживчого попиту існує велика потреба у використанні нових теоретичних підходів, прикладного інструментарію, які б дали можливість розробляти успішну ринкову стратегію, оцінку перспектив і напрямів розвитку підприємства. Для ефективного функціонування і поліпшення конкурентних позицій підприємства на ринку необхідно визначити можливість його діяльності на тривалу перспективу. Саме це робить першочерговим і найбільш важливим визначення потенціалу підприємства.

Антикризова стійкість є однією з основних економічних категорій, навколо якої здійснюється розроблення всіх управлінських заходів і рішень щодо функціонування та розвитку підприємства. Обґрунтованість та дієвість управлінських дій у рамках напрямів забезпечення антикризової стій-

кості підприємства значною мірою залежать від визначення системно-конкурентного потенціалу підприємства. Але сьогодні немає визначення сутності поняття «системно-конкурентний потенціал підприємства», поза увагою вчених залишається проблема оцінювання системно-конкурентного потенціалу підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічним засадам антикризової господарської діяльності підприємства присвячено праці таких провідних зарубіжних та вітчизняних дослідників, як: І.О. Бланк, В.О. Василенко, А.П. Градов, А.Г. Грязнова, Т.С. Клебанова, Л.О. Лігоненко, О.І. Маслак, О.О. Терещенко, З.Є. Шершньова та ін. Питання щодо забезпечення стійкості підприємств досліджувалися в працях Л.Ю. Басовського, О.В. Броїло, К.С. Григорян, Д.С. Кондаурової, А.Л. Пустуєва, О.В. Семененко, В.М. Ячменьової, М.С. Яшина та ін. Теоретичні проблеми формування і використання

потенціалу підприємства розглядаються в працях відомих зарубіжних та вітчизняних учених, таких як О.І. Гончар, Т.О. Бабан, О.Є. Бабина, Н.С. Краснокутська, І.М. Рєпіна, О.С. Федонін. Проведений аналітичний огляд робіт показав, що в аналізованих джерелах не приділено уваги питанням ухвалення управлінських рішень щодо підвищення рівня системного забезпечення антикризової стійкості з урахуванням системно-конкурентного потенціалу. Це дає змогу говорити про наукову доцільність і практичну корисність постановки і вирішення актуальної наукової проблеми – дослідження теоретичних основ системно-конкурентного потенціалу підприємства.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження сутності поняття системно-конкурентного потенціалу підприємства, акцентування уваги на актуальності забезпечення антикризової стійкості підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Антикризова стійкість підприємства – це комплексна характеристика, яка відображає здатність підприємства зберігати у довгостроковому періоді поступове поліпшення конкурентних позицій на ринку під дією сукупності екзогенних та ендогенних чинників виникнення кризи в умовах конкурентного середовища [1]. Загальна антикризова стійкість підприємства є складним поняттям, яке характеризується системою показників, що відображають внутрішню антикризову стійкість підприємства та його взаємодію із зовнішнім середовищем. Автором сформовано цілісну систему показників оцінювання рівня забезпечення антикризової стійкості підприємства, які використовуються у плануванні, обліку та аналізі діяльності підприємств, що є передумовою практичного застосування цієї оцінки. У результаті розрахунків відібрано 14 оціночних показників, що описують рівень забезпечення зовнішньої, та 31 показник, що описує рівень забезпечення внутрішньої антикризової стійкості підприємства. За основними вимогами комплексного оцінювання, включаючи інформаційну повноту та адекватність використання взаємопов'язаних показників суб'єктної оцінки, в ході дослідження нами адаптовано універсальний методичний підхід до вимірювання довжини (норми) вектору та кута між векторами до оцінювання антикризової стійкості підприємства [2, с. 16].

Визначення значення конкурентної позиції дає можливість кількісно визначити рівень її зростання, тобто оцінити рівень системного забезпечення антикризової стійкості підприємства. Показник конкурентної позиції підприємства за рівнем забезпечення антикризової стійкості є вектором, його ж просторове положення в системі координат характеризує рівень системного забезпечення антикризової стійкості підприємства в конкурент-

ному середовищі. Рівновіддаленість вектора від кожної з координат буде відповідати високому рівню системного забезпечення антикризової стійкості підприємства. Наближення ж цього вектора до однієї з координат буде вказувати на високий рівень забезпечення одного складника і нехтування іншими складниками антикризової стійкості.

Рівень системного забезпечення антикризової стійкості підприємства визначається відхиленням вектора конкурентної позиції підприємства від вектора конкурентної позиції «абсолютно антикризово стійкого» підприємства за рівнями забезпечення антикризової стійкості.

Важливим аспектом системного забезпечення антикризової стійкості підприємств є врахування здатностей підприємства реалізовувати позитивні можливості, які вже розвинуті та існують на підприємстві, для досягнення бажаного результату. Величину, що характеризує можливість, називають потенціалом. Саме тому формування потенціалу слід розглядати як ключовий елемент системного забезпечення антикризової стійкості підприємств. Постанова питання щодо підвищення рівня системного забезпечення антикризової стійкості підприємств має здійснюватися з огляду на становлення і розвиток теорії «потенціалів» у теоретичному та практичному аспектах з урахуванням як вітчизняного, так і зарубіжного досвіду.

Наявність великої кількості варіантів визначення поняття «потенціал» усуває можливість узагальненого трактування цієї категорії. Суперечність щодо тлумачення цього терміна виникає через відсутність єдності поглядів на розкриття його змісту. Це зумовлює актуальність узагальнення дефініції поняття «потенціал».

Саме термін «потенціал» походить від латинського слова *potential*, що в перекладі українською означає «можливість» і трактується як сукупність усіх наявних засобів, можливостей, які можуть бути використані в будь-якій галузі, сфері без певних умов та обставин досягнення певної мети [3, с. 211]. О.С. Федонін зазначає, що потенціал об'єднує у собі як просторові, так і часові характеристики. З одного боку, він надає характеристику минулому, відображуючи ту сукупність властивостей, які було отримано системою в процесі її становлення, з іншого – характеризує рівень практичного застосування і використання наявних можливостей [4].

Вагомий внесок у розвиток теорії потенціалів зробили роботи І.М. Рєпіної. Під потенціалом автор розуміє «...сукупність ресурсів (виробничих, інвестиційних, технологічних, кадрових, фінансових, наукових і т. ін.), навичок і можливостей керівників, спеціалістів та інших категорій персоналу щодо здійснення послуг (робіт), отримання максимального доходу (прибутку) і забезпечення ста-

лого функціонування та розвитку підприємства» [5, с. 262].

Т.О. Бабан, узагальнюючи думки різних авторів стосовно визначення категорії «потенціал», зазначає, що, з одного боку, потенціал – це можливості та ресурси, що є в наявності та використовуються для досягнення мети; з іншого – це невикористані можливості підвищення ефективності діяльності; тобто потенціал характеризується двома рівнями: досягнутим або наявним та перспективним [6].

Основна маса публікацій із теорії потенціалів присвячена такій категорії, як «потенціал підприємства». Як показав проведений аналіз, в основі наведених визначень категорії «потенціал підприємства» знаходяться ресурси підприємства та досягнення поставлених цілей підприємства за допомогою цих ресурсів. Головним недоліком такого підходу є обмеженість розуміння потенціалу підприємства лише на рівні його ресурсної бази.

О.Є. Бабина зазначає, що тільки наявність ресурсів не може гарантувати досягнення цілей підприємства, треба враховувати також потенційні можливості підприємства щодо мобілізації ресурсів для досягнення цілей [7].

Не применшуючи значення ресурсів як базису у формуванні потенціалу підприємства, відзначає Н.С. Краснокутська, сама по собі їх наявність не є гарантом досягнення будь-яких цілей. Другим не менш важливим складником потенціалу виступають здібності підприємства мобілізувати ресурси в ході здійснення комплексу дій (бізнес-процесів). З урахуванням того, що сукупність таких здібностей, навичок та досвіду в економічній літературі прийнято називати компетенціями, то потенціал підприємства можна визначити як можливості системи ресурсів і компетенцій підприємства створювати результат для зацікавлених осіб за допомогою реалізації бізнес-процесів [8, с. 7–8].

О.С. Федонін виділяє чотири основні риси потенціалу підприємства: перша риса визначається його реальними можливостями в тій чи іншій сфері соціально-економічної діяльності, причому не тільки реалізованими, а й нереалізованими з будь-яких причин; друга риса – можливості будь-якого підприємства здебільшого залежать від наявності ресурсів і резервів (економічних, соціальних), не залучених у виробництво. Тому потенціал підприємства характеризується також і певним обсягом ресурсів як залучених у виробництво, так і ні, але підготовлених для використання; третя риса полягає у тому, що потенціал підприємства визначається не тільки і не стільки наявними можливостями, а ще й навичками різних категорій персоналу до його використання для виробництва товарів, здійснення послуг (робіт), отримання максимального доходу (прибутку) і забезпечення ефективного функціонування та сталого розвитку виробничо-комерційної системи; четверта риса –

рівень і результати реалізації потенціалу підприємства (обсяги виробленої продукції або отриманого доходу чи прибутку) визначаються також формою підприємництва та адекватною їй організаційною структурою [4].

Отже, наявність різноманітних ознак підтверджує неоднозначність позиції щодо трактування потенціалу підприємства, оскільки одна й та сама категорія пов'язується з категоріями «ресурси», «можливості», «здатності».

О.І. Гончар зазначає, що якщо повернутися до етимологічного значення поняття «потенціал підприємства», то лише категорія «можливість» автентична поняттю «потенціал», вона є його первинною базовою ланкою. Тому саме «існування можливості розвитку дійсності» є об'єктивною необхідністю використання ресурсів, застосування здатностей, а не навпаки. Автор наголошує на тому, що ресурси без можливості їхнього використання не володіють здатністю до розвитку дійсності. Теорія потенціалу, заснована на ресурсній концепції (яка в сучасних умовах є найбільш поширеною), ілюструє в презентаційному контексті фірму, яка отримує ті чи інші результати, однак не дає змоги визначити, завдяки яким процесам і чому. Відповідно, потенціал не може бути лише характеристикою ресурсів, оскільки є більш широким поняттям [9, с. 28].

Потенціал підприємства об'єднує одночасно три рівні зв'язків [10, с. 174]:

- відображає минуле, тобто сукупність властивостей, накопичених системою в процесі її становлення і таких, що зумовлюють можливість до її функціонування і розвитку. Можна відзначити, що він фактично набуває значення поняття «ресурс»;

- характеризує рівень практичного виживання і використання наявних можливостей. Це забезпечує розмежування реалізованих і нереалізованих можливостей, тобто частково співпадає з поняттям «резерв»;

- потенціал орієнтується на майбутнє.

Трактування потенціалу підприємства як здатності досягати тих чи інших результатів, звичайно, близьке до поняття використання можливостей, однак їхнє ототожнення є некоректним [9, с. 31]. Під «здатністю підприємства розуміють його особливості, які є суб'єктивними умовами успішного здійснення певного виду діяльності» [8, с. 114], а «можливість – це наявність умов, сприятливих для чого-небудь, обставин, які допомагають чомусь» [3].

Проведений аналіз теоретичних підходів до змістовного наповнення поняття «потенціал підприємства» показав, що майже всі визначення не враховують здатність суб'єкта до безкризового функціонування та своєчасної адаптації до мінливих умов зовнішнього середовища.

Вітчизняні підприємства функціонують у складних соціально-економічних умовах, у невизначеності та динамічності зовнішнього середовища. За даних умов вони використовують ті чи інші можливості, застосовуючи свої здатності та формуючи компетенції управління. Тобто здатності формують передумови зміни компетенцій підприємства відповідно до змін його можливостей – зовнішніх і внутрішніх.

Основні компетенції визначають міру реалізації здатностей щодо використання наявних можливостей, тому системно-конкурентний потенціал підприємства ми пропонуємо визначати через статичні та динамічні здатності.

За класичним визначенням «динамічні здатності – це потенціал фірми в інтегруванні, створенні і реконфігурації внутрішніх та зовнішніх компетенцій для того, аби відповідати змінам зовнішнього середовища» [9, с. 43]. Отже, основне призначення статичних здатностей – реалізація позитивних можливостей підвищення рівня системного забезпечення антикризової стійкості та показника конкурентної позиції, які вже розвинуті та наявні на підприємстві. Динамічні здатності повинні забезпечити пошук нових можливостей у майбутньому.

Таким чином, виходячи з наведених визначень, вважаємо доцільним інтерпретувати системно-конкурентний потенціал підприємства як комплекс здатностей підприємства забезпечувати бажаний результат системного забезпечення антикризової стійкості та конкурентної позиції за рівнем антикризової стійкості у перспективі під дією сукупності екзогенних та ендогенних чинників виникнення кризи в умовах конкурентного середовища.

Оцінку системно-конкурентного потенціалу підприємства, який розглядається у двох аспектах: із погляду підвищення рівня системного забезпечення антикризової стійкості (P_{Y_s}) та підвищення конкурентної позиції за рівнем антикризової стійкості ($P_{Y_{кп}}$), на підставі проведених досліджень пропонуємо визначати так:

$$P_{Y_s} = Y_{S(\max)} - Y_{S(\min)}, \quad (1)$$

$$P_{Y_{кп}} = Y_{кп(\max)} - Y_{кп(\min)}, \quad (2)$$

де P_{Y_s} – потенціал підвищення рівня системного забезпечення антикризової стійкості підприємства;

$P_{Y_{кп}}$ – потенціал підвищення конкурентної позиції за рівнем забезпечення антикризової стійкості підприємства;

$Y_{S(\max)}$ – максимальний темп росту рівня системного забезпечення антикризової стійкості підприємства за певний період;

$Y_{кп(\max)}$ – максимальний темп росту конкурентної позиції за рівнем забезпечення антикризової стійкості підприємства за певний період;

$Y_{S(\min)}$ – мінімальний темп росту рівня системного забезпечення антикризової стійкості підприємства за певний період;

$Y_{кп(\min)}$ – мінімальний темп росту конкурентної позиції за рівнем забезпечення антикризової стійкості підприємства за певний період.

Бажане значення рівня системного забезпечення антикризової стійкості ($S_{t+1}^{(E)}$) та конкурентної позиції за рівнем антикризової стійкості ($кп_{t+1}^{(E)}$) в майбутньому періоді ($t+1$) визначаємо так:

$$S_{t+1}^{(E)} = (P_{Y_s} + Y_{S(t)}) \cdot S_t, \quad (3)$$

$$кп_{t+1}^{(E)} = (P_{Y_{кп}} + Y_{кп(t)}) \cdot кп_t, \quad (4)$$

де S_t – рівень системного забезпечення антикризової стійкості підприємства за досліджуваний період;

$кп_t$ – показник конкурентної позиції за рівнем антикризової стійкості підприємства в досліджуваному періоді;

$Y_{S(t)}$ – темп росту рівня системного забезпечення антикризової стійкості підприємства в досліджуваному періоді;

$Y_{кп(t)}$ – темп росту конкурентної позиції за рівнем забезпечення антикризової стійкості підприємства в досліджуваному періоді.

Для підтвердження валідності теоретичних напрацювань щодо формування системно-конкурентного потенціалу їх апробацію проведено на прикладі туристичних підприємств м. Херсона. Ці туристичні підприємства є подібними за сукупністю параметрів господарювання, серед яких можна виділити такі: подібність за рівнем формування антикризової стійкості; надають приблизно однаковий спектр туристичних послуг; мають приблизно однакове ресурсне забезпечення (персонал, оргтехніка і т. ін.), що дає змогу їх порівнювати; однакове зовнішнє середовище. Бажане значення конкурентної позиції за рівнем забезпечення антикризової стійкості туристичних підприємств з урахування використання верхньої межі системно-конкурентного потенціалу наведено в табл. 1.

Таким чином, маючи уявлення про системно-конкурентний потенціал підприємства, можна використовувати його для підвищення конкурентної позиції за рівнем антикризової стійкості та рівня системного забезпечення антикризової стійкості, а маючи уявлення про загрози, можна розробляти попередні заходи з метою їх упередження.

Висновки з проведеного дослідження. Проведений аналіз теоретичних підходів до змістовного наповнення поняття «потенціал підприємства» показав, що майже всі визначення не враховують здатність суб'єкта до безкризового функціонування та своєчасної адаптації до мінливих умов зовнішнього середовища. Проаналізувавши сутність поняття «стійкість підприємства», вважаємо за доцільне тракту-

**Розрахунок бажаного значення конкурентної позиції
за рівнем забезпечення антикризової стійкості туристичних підприємств**

Підприємство	$Y_{КП(min)}$	$Y_{КП(max)}$	$P_{КП}$	$Y_{КП(2017)}$	$КП_t$	$КП^{(B)}_{2018}$
«Азимут»	1,0013	1,2717	0,2704	1,0013	0,4510	0,5735
«Aquavita»	0,7232	1,2232	0,5000	1,0523	0,3722	0,5778
«Тур Плаза»	0,7841	1,4679	0,6838	1,1058	0,4128	0,7387
«Квитки по Європі»	0,8051	1,2496	0,4445	1,2442	0,3521	0,5946
«Вояж»	0,7948	1,4712	0,6764	1,1442	0,4262	0,7759

Джерело: розраховано автором

вати системно-конкурентний потенціал підприємства як комплекс здатностей підприємства забезпечувати бажаний результат системного забезпечення антикризової стійкості та конкурентної позиції за рівнем антикризової стійкості у перспективі під дією сукупності екзогенних та ендогенних чинників виникнення кризи в умовах конкурентного середовища. Аналітичне обґрунтування бажаного значення рівня системного забезпечення антикризової стійкості та значення конкурентної позиції за рівнем антикризової стійкості підприємства з урахування верхньої межі системно-конкурентного потенціалу дає змогу визначити можливі тенденції та взаємозв'язки складників забезпечення антикризової стійкості та підвищує гнучкість та якість управлінських рішень на основі виявлення «вузьких місць» і обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на підвищення рівня антикризової стійкості підприємства. Подальші дослідження у цьому напрямі будуть спрямовані на обґрунтування найбільш доцільних рівнів окремих складників забезпечення антикризової стійкості підприємства для досягнення бажаного результату за допомогою пакету символічних обчислень Maple.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

- Dzhereliuk I.O., Savina G.G. The system approach to the assessment of anti-crisis sustainability of the enterprise. Науковий вісник Полісся. 2018. № 1 (13). Ч. 2. С. 36–40.
- Сталий розвиток регіонів України / наук. кер. М.З. Згуровський. К.: НТУУ «КПІ», 2009. 197 с. URL: http://activity.wdc.org.ua/ukraine/lzd_ukr-2400dpi-10.pdf.
- Новий тлумачний словник української мови / уклад. М. Гедзь та ін. К.: Аконті, 1999. Т. 3. 457 с.
- Федонін О.С., Репіна І.М., Олексюк О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посіб.; 2-е вид., без змін. К.: КНЕУ, 2009. 316 с.
- Репіна І.М. Підприємницький потенціал: методологія оцінки та управління. Вісн. Укр. акад. держ. управ. при Президентові України. 1998. № 2. 265 с.
- Бабан Т.О. Застосування категорії «потенціал» у сучасних економічних дослідженнях. Вісник Харківського національного технічного університету сіль-

ського господарства. Серія «Економічні науки». 2012. Вип. 127. С. 17–25.

7. Бабина О.Є. Потенціал як системна економічна категорія. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2011. № 36. С. 23–26.

8. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посіб. К.: ЦНЛ, 2005. 352 с.

9. Гончар О.І. Управління потенціалом підприємства за умов євроінтеграції: дис. ... доктора екон. наук: 08.00.04; Хмельницький національний університет. Хмельницький, 2015. 424 с.

10. Балабанова Л.В., Холод В.В. Маркетингове управління конкурентоспроможністю підприємств: стратегічний підхід: монографія. Донецьк: ДонДУЕТ, 2006. 294 с.

REFERENCES:

- Dzhereliuk, I. O. Savina, G. G. (2018) The system approach to the assessment of anti-crisis sustainability of the enterprise. *Naukovyj visnyk Polissja*, vol. 1 (13), no. 2, pp. 36–40.
- Zghurovskyi M. Z. (2009) *Stalyi rozvytok rehioniv Ukrainy [Sustainable development of regions of Ukraine]*. Kyiv : National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute". Available at: http://activity.wdc.org.ua/ukraine/lzd_ukr-2400dpi-10.pdf. (in Ukrainian)
- Gedz M. 9. *Novyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy (1999) [New Explanatory Dictionary of the Ukrainian Language]*. Kyiv: Akonit, vol. 3, 457 p. (in Ukrainian)
- Fedonin O. S., I. M. Riepina, O. I. Oleksiuk (2009) *Potentsial pidpryemstva: formuvannia ta otsinka [Enterprise Potential: Formation and Evaluation] : Navch. posibnyk. – 2 – he vyd., bez zmin.* Kyiv: KNEU. 316 p. (in Ukrainian)
- Riepina I. M. (1998) *Pidpryemnytskyi potentsial: metodolohiia otsinky ta upravlinnia [Entrepreneurial potential: assessment and management methodology]*. *Visn. Ukr. akad. derzh. uprav. pry Prezydentovi Ukrainy*. no. 2, 265 p.
- Baban T. O. (2012) *Zastosuvannia katehorii "potentsial" u suchasnykh ekonomichnykh doslidzheniakh [Application of the category "potential" in modern economic research]*. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu silskoho hospodarstva*. Ser.: *Ekonomichni nauky*, vol. 127, pp. 17–25.
- Babyna O. Ye. (2011) *Potentsial yak systemna ekonomichna katehoriiia [Potential as a systemic eco-*

conomic category]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, no. 36, pp. 23–26.

8. Krasnokutska N. S. (2005) *Potentsial pidpriemstva: formuvannia ta otsinka: Navch. posib.* Kyiv: TsNL. 352 p. (in Ukrainian)

9. Honchar O. I. (2015) *Upravlinnia potentsialom pidpriemstva za umov yevrointehratsii* [Enterprise potential management under the conditions of European

integration.]. (PhD Thesis), Khmelnytskyi: Khmelnytskyi National University.

10. Balabanova L.V., Kholod V.V. (2006) *Marketynhove upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpriemstv: stratehichni pidkhid : monohrafiia* [Marketing Management of Enterprise Competitiveness: Strategic Approach: Monograph]. Donetsk: DonDUET, 294 p. (in Ukrainian)

Dzhereliuk I.O.

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of Management and Marketing
Kherson National Technical University

THE SYSTEM-COMPETITIVE POTENTIAL OF THE ENTERPRISE: THE ESSENCE AND THEORETICAL PRINCIPLES OF DEFINITION

The study shows that an important aspect of the systemic provision of crisis sustainability of enterprises is to take into account the enterprise's ability to realize positive opportunities that have already been developed and exist at the enterprise in order to achieve the desired result. That is why the capacity building should be considered as a key element of the systemic provision of crisis sustainability of enterprises. The issue of raising the level of systemic provision of crisis sustainability of enterprises should be made taking into account the formation and development of the theory of "potentials" in the theoretical and practical aspects, considering both domestic and foreign experience. The emphasis is made on the interpretation of the concept of "enterprise potential". The analysis of theoretical approaches to the content of the concept of "enterprise potential" has shown that almost all definitions do not take into account the ability of the subject to the crisis-free functioning and timely adaptation to changing environmental conditions. The author's vision of the concept of "system-competitive potential of the enterprise" is presented as a complex of capabilities of the enterprise to provide the desired result of the systemic provision of anti-crisis sustainability and a competitive position by the level of anti-crisis sustainability in the future under the influence of a set of exogenous and endogenous factors of the emergence of a crisis in a competitive environment.

The article outlines theoretical and methodological provisions for determining the system-competitive potential of the enterprise. It is proposed to assess the system-competitive potential of the enterprise in two aspects: in terms of raising the level of systemic provision of anti-crisis sustainability and enhancing the competitive position by the level of anti-crisis sustainability. Calculations of the desired value of a competitive position by the level of providing anti-crisis sustainability are carried out on the example of tourist enterprises.

It is noted that the analytical substantiation of the desired value of the level of systemic provision of crisis sustainability and the importance of a competitive position in terms of the level of crisis sustainability of the enterprise, taking into account the upper boundary of the system-competitive potential, allows identifying possible trends and interconnections of the components of ensuring crisis sustainability and increasing the flexibility and quality of managerial decisions, on the basis of the identification of "bottlenecks" and the justification of a set of measures aimed at raising the level of crisis sustainability of the enterprise.